

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Egle Sild

PILLIMÄNGU TOETAVAD MUUSIKAVAHENDID ÕPPE-KASVATUSTÖÖS VILJANDI
MAAKONNA KOOLIEELSETES LASTEASUTUSTES RÜHMA- JA
MUUSIKAÕPETAJATE HINNANGUTE PÕHJAL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Airi Niilo

Kaasjuhendaja: Marvi Remmik, PhD

Läbiv pealkiri: Pillimängu toetavad muusikavahendid

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Airi Niilo

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaasjuhendaja: Marvi Remmik, PhD

.....

Kaitsmiskomisjoni esimees: Airi Niilo

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Resümee

Pillimängu toetavad muusikavahendid õppe-kasvatustöös Viljandi maakonna koolieelsetes lasteasutustes rühma- ja muusikaõpetajate hinnangute põhjal

Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja milliseid pillimängu toetavaid muusikavahendeid Viljandi maakonna rühma- ja muusikaõpetajad õppekasvatustöös kasutavad. Töö teooriaosas kirjeldatakse pillimängu ja seda toetavate muusikavahendite vajalikkust lastele. Tuuakse välja pillimängu toetavate muusikavahendite lõimimine teiste õppe-kasvatustöö valdkondadega. Uurimistööks kasutatakse kvalitatiivset uurimisviisi ning sellest tulenevalt viiakse läbi rühma-ja muusikaõpetajatega poolstruktureeritud intervjuu. Andmeid analüüsitakse induktiivset sisuanalüüsi kasutades. Tulemustest selgub, et rühma-ja muusikaõpetajad peavad oluliseks pillimängu ja seda toetavate muusikavahendite kasutamist koolieelses eas. Sellest tulenevalt kasutavad kõik uurimuses osalenud õpetajad pillimängu ja seda toetavaid vahendeid. Rühmaõpetajate hinnangute põhjal kardavad nad kasutada pillimängu toetavaid muusikavahendeid õppe-kasvatustöös kuna ei pea ennast piisavalt pädevateks. Samuti tuleb uurimusest välja, et muusikavahendite valik oleneb õpetajate loomingulisusest ja võimalustest.

Märksõnad: pillimängu toetavad muusikavahendid, pillimäng, laps, koolieelne lasteasutus

Abstract

By the estimates of preschool children facilities group and music teachers in Viljandi county the playing of instruments is supported by musical instruments in teaching

The aim of this bachelor's thesis was to find out which musical instruments are used to support the interest to play musical instruments based on Viljandi county kindergarten and music teachers. Theory describes playing musical instruments, integrating them into different learning areas and their relevance for preschool children. Research method is qualitative research and specifically semi-structured interviews with kindergarten and music teachers. The data is analysed by using inducting content analysis. Results show that kindergarten and music teachers find musical instruments usage in studying important for preschool children. Kindergarten teachers admit that they are afraid to use musical instruments in learning activities referring to their lack of knowledge. In conclusion it can be said that the selection of musical instruments is based on opportunities and creativity of teachers.

Keywords: supported musical instruments, playing of instruments, child, pre-school

Sisukord

Sissejuhatus	4
<i>Muusika roll lapse arengus .....</i>	5
<i>Muusikaline tegevus koolieelses eas .....</i>	6
<i>Pillimäng .....</i>	7
<i>Pillimängu lõimimine teiste õppetegevuse valdkondadega .....</i>	8
<i>Pillimängu toetavate muusikavahendite vajalikkus lastele .....</i>	9
Metoodika.....	10
<i>Valim .....</i>	10
<i>Andmekogumine .....</i>	11
<i>Andmeanalüüs .....</i>	12
Tulemused	13
<i>Pillimängu kasutamise arendamise olulisus koolieelses eas.....</i>	13
<i>Pillimängu rakendamise erinevad võimalused.....</i>	14
<i>Tegevused pillimängu arendamiseks.....</i>	14
<i>Lapse arengu ja huvidega arvestamine.....</i>	14
<i>Muusikaliste vahendite kasutamise viisid ja sagedus.....</i>	15
<i>Muusikaliste vahendite kasutamise sagedus.....</i>	15
<i>Muusikaliste vahendite kasutamise viisid.....</i>	15
<i>Pillimängu toetavate vahendite kasutamine/mitte kasutamine.....</i>	16
<i>Muusikaõpetajate põhjendused pillimängu toetavate vahendite kasutamisel...16</i>	
<i>Rühmaõpetajate põhjendused pillimängu toetavate vahendite kasutamisel....16</i>	
<i>Pillimängu toetamine rühma igapäevastes tegevustes .....</i>	17
<i>Muusikaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes</i> <i>tegevustes.....</i>	17
<i>Rühmaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes</i> <i>tegevustes.....</i>	17
Arutelu.....	18
<i>Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus .....</i>	21
Tänuõnad	22
Autorsuse kinnitus.....	22
Kasutatud kirjandus	23
Lisad	

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) üheks seitsmest õpivaldkonnast on muusikavaldkond, mis koosneb laulmisest, muusika kuulamisest, muusikalis-rütmilisest liikumisest ja pillimängust. Muldma ja Kiilu (2008) toovad välja, et oluline on teha eelnevalt mainitud muusikavaldkonna sisudega võrdselt tööd, sest neil on ühine eemärk – arendada last võimalikult mitmekülgset. Need rühmaõpetajad, kel on huvi laulmise, muusika kuulamise ja pillimängu vastu, tekitavad ka nende poolt õpetatavates lastes sama huvi (Denac, 2007). Seetõttu ongi laste lemmiktegevused koolieelses lasteasutuses muusikaline liikumine, laulmine ja pillimäng ehk tegevused, millest nad saavad aktiivselt osa võtta.

Alushariduse õppe-ja kasvatustegevuse muusikavaldkonna üheks sisuks on pillimäng (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2011). Pillimäng on tegevus, kus laps saab end läbi vahendi väljendada (Pullerits, 2005). Uurimus Hong Kongi lastega tõi välja, et ainult 4% küsitluses osalenud laste jaoks on eelistatum tegevus muusikainstrumenti mängimine, väikest protsenti seostati muusikaliste vahendite kättesaadavusega (Yim, Boo, & Ebbeck, 2014). Pille mängitakse ainult siis, kui õpetaja otsustab neid kasutada. Koolieelse lasteasutuse rühmaõpetajad tunnevad, et nad pole piisavalt pädevad mängima koos lastega erinevaid muusikainstrumente (Seddon & Biasutti, 2008; Stunell, 2010; Young, 2009, viidatud Ehrlin & Wallerstedt, 2014 j).

Lisaks muusikainstrumentidele saab kasutada ka erinevaid muusikalisi vahendeid, milleks võivad olla jnejn looduslikud- ja tehiskujud vahendeid, interaktiivsed vahendid, kehapillid, isetehtavad vahendid, oma hääl ja muud selline (Benner & Strand, 2013). Selleks, et pillimängu arendada, on võimalik mängida pillidel, mida on lapsed ise meisterdanud (Muldma, 2008). Õppides tundma läbi vahendite erinevaid hääli ja nende kasutamist, rõhuvad õpetajad improvisatsioonile, mis käib käsikäes loovuse ja fantaasiaga. Improvisatsioon annab lapsele võimaluse uurida ja avastada vahendit ning luua oma muusikaline idee (Whitcomb, 2010). Pillimängu toel suureneb lapse maailmapilt (Sein & Roost, 2006). See tähendab, et laps võib olla motiveeritud, kui ta on aktiivselt kaasatud valdkonda, kus puuduvad veel teadmised. Eelnevalt mainitu viib loovuse avastamiseni iseendas (Sein & Roost, 2006). Pillidel ja neid toetavatel vahenditel mängimine annab võimaluse arendada ka fantaasiat.

Bakalaureusetöö koosneb kolmest osast. Töö esimeses osas on toodud välja varasemaid uurimusi, mis käsitlevad muusikategevust koolieelses eas, selle olulisust ning tuuakse välja pillimängu ja seda toetavate muusikavahendite kasutamise olulisus muusikategevustes. Teises osas kirjeldatakse uurimuse eesmärki ning metoodikat. Töö viimases ehk kolmandas osas tuuakse välja uurimuse tulemused ning arutelu.

Muusika roll lapse arengus

Lapse eakohane areng sõltub tema kasvukeskkonnast. Bronfenbrenneri (1979, viidatud Leu, 2008 j) ökoliigiliste süsteemide teooria määratleb nelja ökoloogilist süsteemi, mis kujutavad erinevate suurustega kasvukeskkondi ning on mõjutajateks lapse arengus. Psühholoog jagab need ökoloogilised süsteemid mikro-, meso-, ekso- ja makrosüsteemideks. Bronfenbrenner on pakkunud välja, et "me vaatleksime inimarengut kui meie ökoloogilise keskkonna mõistmis- ja restruktureerimisprotsessi järk-järgult kasvava kompleksuse tasemetel" (Veisson, 2009, lk 6). Sellest tulenevalt võib öelda, et esmalt tuleb märgata lapse arengut talle rohkem mõju avaldavas ja lähimas keskkonnas, milleks on kodu ja lasteaed. Leu (2008) leiab samuti oma uurimuses, et laps vajab arenemiseks peret, kooli, kogukonda ja ühiskonda, sest tegemist on erinevate keskkondadega ja iga eelnevalt mainitud süsteem on pidevas muutumises. See tähendab, et ka lasteaed, kus laps viibib, võib aja jooksul muutuda. Kuna kodune keskkond mängib tähtsat rolli lapse arengus, siis on vajadus ohutule ja mitmekesisele keskkonnale (Nadeem, Rafique, Khowaja, & Yameen, 2014). Täiskasvanute ehk last ümbritsevate inimeste toetus ja jälgimine on lapse arengus oluline, kuna eriti varases eas on lapse areng väga kiire ning seetõttu on lapse arengut võimalik mõjutada ja suunata (Veisson, 2005). Üheks selliseks viisiks on muusika kasutamine, sest muusikal ja selle nautimisel on positiivne mõju väikelapse terviklikule arengule, sealhulgas ka sotsiaalsele ja emotsionaalsele arengule ning heaolule (Baker & Mackinlay, 2006; Young, Street, & Davies, 2007, viidatud, Yim & Ebbeck, 2011 j).

Et uurida muusika olulisust lapse arengus, on vaja vaadata lisaks lapse otsesele keskkonnale ka muusika mõju suuremale keskkonnale (Leu, 2008). Sellest tulenevalt peab lapse kasvukeskkond olema piisavalt mitmekesine, et saada ümbritsevast informatsiooni, mis omakorda aitaks kaasa lapse füüsilisele ja emotsionaalsele arengule.

See tähendab, et laps arendab muusika abil oma fantaasiat ning avastab enda juures erinevaid emotsioone ja tundeid. Sisaldades liikumist ja eneseväljendamist, reageerib keha meloodiale ja julgustab last muusika ja liikumise kaudu ennast väljendama (Wendell, 2013). Lass ja Joost (2010) on oma juhendmaterjalis "Liikumine ja muusika" toonud välja, et "muusika rütmiline element loob struktuuri ja motiveerib lapsi õppima, näiteks kõndima, jooksmas, hüppamas. Need oskused on seotud kehatunnetuse, tasakaalu, liigutuste osavuse, paindlikkuse, kindluse ja suunatumunnetusega" (lk 4).

Riho Päts on uurinud muusikalise kirjaoskuse arengut ning leidnud, et muusika saab aidata last keelelise arengu juures (Päts, 2010). Juba väikelapse eas kasutab vanem lapse juures erinevaid hääletoone, näiteks kiitmisel ja keelamisel, mis aitab kaasa lapse

kognitiivsele arengule. Seetõttu annab muusikaline haridus koolieelses lasteasutuses lisaks muusika kogemisele ja nautimisele võimaluse arendada muusikalisi võimeid, oskusi ja teadmisi (Denac, 2007).

Muusikaline tegevus koolieelses eas

Eesti Statistikaamet (2011) toob välja, et aastal 2010 käis 80% kolme kuni kuueaastastest lastest lasteaias. See tähendab, et "Eestis on hakatud lapsi varakult lasteaeda panema. Muijal maailmas, nt USAs, Hollandis ja Rootsis on see aga juba pikemat aega kombeks" (Tulviste, 2008, lk 51). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) (edaspidi RÕK), mis on alusdokumendiks alushariduses, on välja toodud seitse valdkonda, mis määratlevad õppekasvatustegevusi koolieelsetes lasteasutustes. Peterson (2008) toob välja, et RÕKi peaeesmärgiks on „lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ning lasteasutuse koostöös“ (lk 17) ning eelnevast tulenevalt toimub laste arendamine läbi järgmiste valdkondade: mina ja keskkond, keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, matemaatika, kunst, muusika, liikumine.

RÕKis on määratletud õpikäsitus, mille aluseks on „sotsio-konstruktivistlik õpiteooria, mis põhineb Jean Piaget', John Dewey ja Lev Vögotski teooriatel ning uusimatel teadusuuringutel" (Kala, 2009, lk 8). Õpikäsituse puhul on oluline, et „laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu“ (RÕK, § 5). Sellest tulenevalt võib öelda, et õpetaja on selles protsessis õpikeskkonna looja, kus ta arvestab iga lapse eripäraga, pakkudes lapsele võimalust aktiivseks tegevuseks.

Üheks seitsmest õpivaldkonnast on muusikavaldkond, mis koosneb laulmisest, muusika kuulamisest, muusikalis-rütmilisest liikumisest ja pillimängust. Muldma ja Kiilu (2008) toovad välja, et oluline on teha eelnevast mainitud muusikavaldkonna sisudega võrdselt tööd, sest neil on ühine eemärk – et lapsel tekiks võimalus areneda võimalikult mitmekülgselt. Muusikaõpetus on koolieelses eas oluline, kuna see toetab lapse kognitiivset, sotsiaalset ja füüsilist arengut (Muldma & Kiilu, 2008; Pullerits, 2005). Lisaks saab laps muusika kaudu kogeda erinevaid tundeid (rõõm, kurvameelsus), ennast väljendada, saada lohutust või turvatunnet jne.

Urijad (Muldma, 2008; Muldma & Kiilu, 2008) on toonud välja, et koolieelses eas on muusikaliste tegevuste eesmärgiks julgustada last ennast läbi muusika väljendama. Huvi ning pühendumus muusika vastu annavad lapsele võimaluse olla julgem ning loovam. Lisaks eelnimetatutele tuuakse RÕK'is (2011) välja muusikavaldkonna järgmised eesmärgid, milleks on: laps tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest; ta suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale; suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu

kaudu ning ta suudab rühmas kui ka iseseisvalt musitseerida. Muusikat peetakse oluliseks osaks koolieelse lasteasutuse õppekavas (Fehr, 2011, viidatud Wendell, 2013 j), sest muusikaline kogemus aitab kaasa esteetilisele väärtuste kujunemisele (Cooper, 2011; Kenney, 2011, viidatud Wendell, 2013 j). Samuti annab muusika kogemusi, mis tekitab motivatsiooni, rõõmu ning võimaluse omandada eluks vajalikke oskusi, mis omakorda on kasulikud laste sotsiaalseks ja emotsionaalseks arenguks (Darrow, 2014).

Koolieelses lasteasutuses on õppe-ja kasvatustegevuse aluseks lasteaiia oma õppekava, mis tugineb riiklikule õppekavale. Õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgid võivad lasteaedadel olla erinevad, aga üldeesmärgiks on kõigil arendada last pidevalt ja mitmekülgset kodu ja lasteasutuse koostöös (RÕK, 2011). Lasteaiad väärtustavad erinevaid valdkondi rohkem või vähem ning sellest sõltuvad õppe-ja kasvatustegevuste eesmärgid. Kooskõlas RÕK'iga (2011) lähtuvad koolieelsed lasteasutused riiklikus õppekavas välja toodud põhimõtetest, milleks on arvestada lapsega ja tema arenguga, samuti hoida tema tervist ja tekitada talle turvatunnet; luua keskkond, kus laps saaks suhelda; õpetada last väärtustama nii oma maa kultuuri kui ka teiste maade oma; olema loov ja õppima mängu kaudu. "Põhimõtted on üldised tegevusprintsiibid, mis tuginevad kollektiivi ja lastevanemate kokkulepitud eesmärkidele ning väärtustele" (Peterson, 2009, lk 18).

Muusikaõpetuse juures on eriti olulised laulmine, pillimäng, liikumine, kuulamine ja muusika loomine (Cooper, 2011), mis aitavad õppe- ja kasvatustegevuses olla muusikaga emotsionaalselt ja aktiivselt tegevuses. Nendest lähtutakse ka Eesti lasteaedade õppe- ja kasvatustöös. RÕKis (2011) on välja toodud, et muusikaga seotud tegevusi tuleks omavahel siduda ja muusikat omakorda teiste õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega lõimida, sest "muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul" (§ 22).

Pillimäng

Muusikavaldkonna üheks sisuks on pillimäng, millele antud töös keskendutakse. Pillimängu sõnastatakse kui tegevust, mis köidab lapsi ja annab võimaluse instrumendi abil ennast väljendada (Pullerits, 2005). Muusikas on olulisel kohal laulmine ja pillimäng, sest nende kaudu on võimalik midagi kogeda (Allsup, 2010, viidatud Silverman, Davis, & Elliott, 2013 j). Muusikaliste põhivõimete all mõeldakse rütmitunnet, helilaadi taju, muusikalisi kuuldekujutlusi ja muusikalist mälu (Palkman, 2012). Pillimängu eesmärgiks on anda lapsele võimalus eelnevalt mainitud muusikalisi põhivõimeid arendada. Sellest tulenevalt võib lapsel tekkida tahe mõnda muusikainstrumenti päriselt õppida (Pullerits, 2009). Pillimängu õppimise juures rõhutatakse, et tegemist on instrumendiga, millel on eriline kõla ja oma mänguvõte

(Pullerits, 2005). Pillimängu alustatakse instrumendiga tutvumisest.

Võimekus mängida mõnel muusikalisel instrumendil käib käsikäes lapse psüühilise arenguga (Muldma, 2008). Pilli mängima õppimine aitab tõsta enesehinnangut ning arendada eluks vajalikke oskusi, milleks on tunnete väljendamine ja sotsiaalne kogemus (Costa-Giomi, 2004, viidatud Darrow, 2014 j). Ka füüsiline valmisolek on oluline, kuna "instrumendil mängimine nõuab kõrva, käe ja silma omavahelist koordineerimist, käelaba ja käsivarre lihastiku valmisolekut, mis eelkoolieelses lapsel harjutamise tagajärjel ka jõudsalt areneb" (Muldma, 2008, lk 269).

Denac (2007) leidis oma uurimuses, et need rühmaõpetajad, kel oli huvi laulmise, muusika kuulamise ja pillimängu vastu, tekitasid ka nende poolt õpetavates lastes sama huvi. Sellest tulenevalt oli laste lemmiktegevused koolieelses lasteasutuses muusikaline liikumine, laulmine ja pillimäng ehk tegevused, millest nad said aktiivselt osa võtta. Samas Bainger (2010) toob oma uurimuses välja, et rühmaõpetajad, kes ei tegelenud lapsepõlves aktiivselt pillimänguga, eeldasid, et nad ei ole musikaalsed. See tulenes negatiivsest hinnangu andmisest lasteaias või koolis. Siinkohal on oluline õpetaja roll, kes pillimängu õppimisel peab last motiveerima (Bainger, 2010; Denac, 2007). Lapse jaoks pillimängu huvitavamaks muutmisel tuleb anda lapsele võimalus loovalt ja aktiivselt mängida näiteks erinevatel lastepillidel (Muldma, 2008).

Pillidel mängimine ja oskuste arendamine sõltub ka sellest, kui palju muusikainstrumente on koolieelses lasteasutuses (Pullerits, 2009) ja õpetajast endast, muusikainstrumentide kasutussagedusest ning pillide kättesaadavusest lastele. Bainger (2010) viis oma uurimuses läbi katse, kus palus osalejatel tihedamini kasutada laulumänge, mängida pille ning andis erinevaid juhiseid, kuidas lapsi selle juures distsiplineerida. Pärast suurenes märgatavalt pillimängu kasutamine, sest tegevusi läbi viies suurenes laste omavaheline suhtlus, koostöö ja huvi. Sellest tulenevalt võib öelda, et kõik lapsed suudavad pilli mängida. Ka tänapäeva tehnoloogia abil on võimalik õppida pillimängu isegi sügava puudega inimestel (Darrow, 2014). Fitzpatrick (2006, viidatud Elpus, 2013 j) toob välja, et kui lapsed on saanud varakult kogemuse pillimänguga, siis on tõenäosus suur, et vanemas eas mängitakse mõnda pilli.

Pillimängu lõimimine teiste õppetegevuse valdkondadega

Muusikat tuleb siduda teiste õppekava valdkondadega, sest selle abil kasvab muusika väärtus (Wendell, 2013). Pillimängu on võimalik lõimida kõikide RÕK'is välja toodud valdkondadega. Pullerits (2009) leiab, et "pillihäältega esitatud muinasjutust võib välja arendada terve etenduse" (lk 89). See seob kaks kunstivormi ning motiveerib last õppima

(Owens & Barber, 2014). Ka Kristi Tuhkanen (2011) on oma bakalaureusetöö raames koostanud materjali, mis hõlmab erinevate tegevuste lõimimist muusikaõpetusega. Kogumikus leidub ideid matemaatikavaldkonnast, näiteks kella õppimise ja pillimängu integreerimisest, kus minuti- ja tunniseierite kiirust mõistab laps plaatpillidel mängides.

Nugis (2011) toob oma loodud materjalis "Tegevusi lasteaia muusikatundi" välja liikumismängu, mida seotakse liikumisvaldkonna ja pillimängu vahel. Tegemist on "Hiireke ja jännes" nimelise mänguga, kus lapsed musitseerivad õpetaja poolt valitud pillimängul ja samal ajal väljendavad erineva kõlaga pillidel mängus olevate loomade karaktereid. Eelnevalt mainitud tegevuses on sama tähtsal kohal ka liikumine.

Pillimängu lõimimine teiste õppetegevuse valdkondadega mitmekesistab õppimist koolieelses lasteasutuses. Õppetegevuse valdkonnad koos pillimänguga on üksteisele täienduseks ning täidavad ühist eesmärki, milleks on mootorika-, mälu, kognitiivse-, sotsiaalsete oskuste arengu toetamine (jne) ja samuti lapse huvi kiindumuse toetamine muusika vastu (Muldma, 2008).

Pillimängu toetavate muusikavahendite vajalikkus lastele

Leidub mitmeid põhjuseid, miks pillid ja neid toetavad muusikavahendid on lastele vajalikud. Sein ja Roost (2006) toovad välja, et pillimängu toel suureneb lapse maailmapilt. See tähendab, et laps võib olla motiveeritud, kui ta on aktiivselt kaasatud valdkonda, kus tal puuduvad veel teadmised. Eelnevalt mainitu viib loovuse avastamiseni iseendas (Sein & Roost, 2006). Pillidel ja neid toetavatel vahenditel mängimine annab võimaluse arendada ka fantaasiat. Tõhk (2010) ütleb, et "fantaasia arendamine on see vundament, millele rajatakse loovus" (lk 96). Tundes õppima läbi vahendite erinevaid hääli ja nende kasutamist, rõhuvad õpetajad improvisatsioonile, mis käib käsikäes just loovuse ja fantaasiaga. Improvisatsioon annab lapsele võimaluse uurida, avastada vahendit ning luua oma muusikaline idee (Whitcomb, 2010).

Oskus mõnel instrumendil improviseerida, nõuab eelkõige oskust pilli õigesti käsitleda. Pilliga tutvumine tähendab, et laps on alustanud selle õppimist (Suzuki, 2001, viidatud Pullerits, 2005 j). Muusikainstrumendid nõuavad õiget käehoidu, mille abil laps arendab oma peenmotoorikat juba pilli käes hoides. Sellest algab ka lapse keskendumine (Pullerits, 2009). Pillimängul ja seda toetavatel vahenditel on märkimisväärne kasu verbaalse mälu arendamisel (Rickard, Vasquez, Murphy, Gill & Toukhasti, 2010). See tähendab, et "vahendite kasutus teeb laulmise mänguliseks ja nii kinnistuvad ka laulusõnad paremini" (Pullerits, 2009, lk 87). Pillimäng seostub aju tööga, sest mõnel instrumendil mängimine eeldab mõlema käe

kasutamist samal ajal. Blythe (2000) leiab, et mehaaniline õppimine (pillimäng) ühendab keha parema ajupoolkera võimetega.

Muldma (2008) toob välja, et vaatamata rütmiliste oskuste olemasolule lapse varases eas, võib füüsiline valmisolek pillimänguks veel vajada arendamist. Kasutada tuleks lihtsamaid vahendeid, et füüsilist arengut toetada (Isenbergi & Jalongo, 2001; Pica, 2010, viidatud Izumi-Taylor, et al., 2012 j). Muusikainstrumenti ja füüsilist arengut toetavaks vahendiks on kehapill, mida Muldma ja Kiilu (2008) peavad esimeseks instrumendiks, mida saaks laps kasutada ja mis annab lapsele võimaluse tekitada erinevaid hääli, näiteks plaksutamise, nipsutamise ja muu saatel. Laps tunnetab läbi kehapilli oma erinevaid kehaosi. Urbel (2011) toob välja, et keha abil arendab laps meetrumi tunnetust. “Kehapillil mängimine arendab lisaks rütmitundele ka koordinatsiooni” (Muldma, 2008, lk 270). Sellest tulenevalt on uurimisprobleemiks selgitada välja, miks Viljandi maakonna rühma- ja muusikaõpetajad ei kasutaa pillimänguga seotud muusikavahendid oma igapäevastes tegevustes.

Käesoleva töö eesmärk on selgitada välja, milliseid pillimängu toetavaid muusikavahendeid Viljandi maakonna rühma- ja muusikaõpetajad õppekasvatustöös kasutavad. Teooriale põhinedes ja eesmärgist tulenevalt on püstitatud uurimisküsimused:

- 1) mida peavad õpetajad oluliseks pillimängu kasutamise arendamisel koolieelses eas?
- 2) kuidas ja millal õpetajad muusikalisi vahendeid kasutavad?
- 3) kuidas rühma- ja muusikaõpetajad põhjendavad pillimängu toetavate vahendite kasutamist/mittekasutamist?
- 4) mille poolest erinevad rühma- ja muusikaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes?

Metoodika

Valim

Uurimuse läbiviimiseks kasutati kvalitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivse uurimisviisi abil on võimalik mõista paremini inimeste hinnanguid. Valim moodustati mugavusvalimile põhinedes, mis tähendab, et uurija kaasas uurimusse endale kergesti kättesaadavad uuritavad. Samuti võeti arvesse uuritavate leitavuse ja koostöövalmiduse põhimõte (Õunapuu, 2014). Uurimusse kaasati Viljandi maakonna erinevatest lasteaedadest kolm rühma-ja muusikaõpetajat. Uurimuses osalesid õpetajad vabatahtlikult. Uuritavatega võeti ühendust erinevate Viljandi maakonna lasteasutuste õppealajuhatajate ja direktoritega kirja või telefoni teel ning sai seejärel muusika- ja rühmaõpetajate kontaktid, kellega lepiti kokku neile sobiv

aeg intervjuu läbi viimiseks. Laherand (2008) toob välja, et uurimuses on oluline tagada uuritavatele konfidentsiaalsus, mille tulemusena ei tohi uurimuses osalenuid kahjustada, pigem peab mõjuma positiivselt. Kaitstes nende konfidentsiaalsust, ei avaldatud uurimuses osalenud õpetajate nimesid ning asendati need tulemuste ilmestamiseks pseudonüümidega. Uuritavate taustaandmed on toodud tabelis 1. Veel peeti uurimuse seisukohast oluliseks teada uuritavate ametit ning haridust.

Tabel 1. *Uurimuses osalenud õpetajate andmed*

Pseudonüüm	Amet	Haridus
Leida	keskeriharidus	muusikaõpetaja
Pille	keskeriharidus	rühmaõpetaja
Ella	keskeriharidus	muusikaõpetaja
Siiri	keskeriharidus	rühmaõpetaja
Urve	keskkonnaspetsialist	muusikaõpetaja
Juta	KELA bakalaureus	rühmaõpetaja

Andmekogumine

Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuuga, sest sooviti teada saada õpetajate hinnanguid pillimängu toetavate vahendite kasutamisest. Formuleeritud küsimustest intervjuu kava koostas autor ise, toetudes varasematele uurimustele (Ehrlin & Wallerstedt, 2014; Yim, Boo, & Ebbeck, 2014), näiteks intervjuus küsiti, milliseid muusikaga seonguvaid tegevusi õpetajad oma töös kasutavad.

Intervjuud alustati sissejuhatavate küsimustega, mille abil sai luua intervjuus osalenute vahel vaba õhkkonna (Laherand, 2008). Teise osa eesmärgiks oli välja selgitada, mida peavad õpetajad oluliseks pillimängu kasutamise arendamisel koolieelses eas. Kolmanda osa eesmärgiks oli teada saada, kuidas ja millal õpetajad muusikalisi vahendeid kasutavad. Eelmistest osadest tulenevalt oli neljanda osa eesmärgiks uurida, kuidas rühma- ja muusikaõpetajad põhjendavad pillimängu toetavate vahendite kasutamist/mittekasutamist.

Viimase ehk viienda osa eesmärgiks oli teada saada, mille poolest erinevad rühma- ja muusikaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes.

Enne intervjuude läbiviimist toimus prooviintervjuu, et selgitada välja, kas küsimused on intervjuuks uuritavatega sobilikud. Pärast prooviintervjuud tehti küsimustes muudatusi. Täpsustati mõnigate küsimuste sõnastust. Näiteks intervjuu kava neljandas osas muudeti kolmanda küsimuse sõnastust. Samuti leiti, et intervjuu jooksul ei ole mõisted läbivalt ühtsed. Algselt oli intervjuus kasutatud läbisegi mõisteid “muusikavahendid” ja “vahendid”. Ka selles osas tehti parandusi. Näiteks küsimus, milleks oli “millises tegevuse osas Te kasutate/võiks Teie hinnangul kasutada pillimängu toetavaid vahendeid?” parandati hiljem “millises tegevuse osas Te kasutate/võiks Teie hinnangul kasutada pillimängu või neid toetavaid muusikavahendeid?”

Intervjuu algas intervjuueeritava teavitamisega uurimistöö teemast, selle eesmärgist ja põhjustest, miks intervjuueeritavate arvamused on olulised ning kuidas neile tagatakse konfidentsiaalsus. Vahetult enne intervjuu algust küsiti luba selle salvestamiseks. Rühma- ja muusikaõpetajaid intervjuueriti lasteaias neile sobival ajal.

Uurimuse usaldusväärsuse tagamiseks täitis töö autor uurijapäevikut (Lisa 2), mis võeti kasutusele ajal, kui uurimusprotsess oli juba käimas. Uurimuse jooksul aitas uurijapäevik dokumenteerida uurimisprotsessi ning intervjuude läbiviimisel ja andmete analüüsimisel tekkinud tundeid kirja panna. Näiteks on uurijapäevikus toodud välja kuupäevaliselt, millal intervjuusid läbi viidi. Tulemusi ning päevikusse kirja pandut seostati ning selle tulemusena muutusid tulemused põhjalikumaks.

Peale intervjuude transkribeerimist andis intervjuuerija võimaluse igal intervjuueeritaval transkriptsiooni üle lugeda ja seda soovi korral täiendada. Seda võimalust kasutasid kõik intervjuueeritud, kuid omapoolseid täiendusi transkriptsiooni keegi neist ei teinud. Intervjuude läbiviimiseks kulunud keskmine aeg oli 20-25 minutit.

Andmeanalüüs

Andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi ja induktiivse sisuanalüüsi meetodit. Induktiivset sisuanalüüsi kasutatakse juhul, kui käesolevat teemat pole varem uuritud samast vaatenurgast (Lauri & Kyngas, 2005, viidatud Elo & Kyngäs, 2008 j).

Esimeseks etapiks andmeanalüüsis oli intervjuudel tehtud audiosalvestuste transkribeerimine, mis osutus ajaliselt kõige pikemaks. Sissejuhatavat osa, kus enne küsimuste esitamist anti ülevaade toimuva kohta, ei transkribeeritud. Kuna ei kasutatud ühtegi abistavat programmi, kulus keskmiselt ühe intervjuu transkribeerimiseks kolm tundi. Peale kõigi intervjuude

transkribeerimist loeti intervjuud uuesti üle ning saadeti intervjuueeritavatele, et nad saaksid soovi korral teha täiendusi.

Andmete analüüsimiseks kasutati QCMap-i andmetöötlusprogrammi, kus sai kõik transkribeeritud intervjuud ühtse tekstina kodeeritud. Guest, Bunce ja Johnson (2006) toovad oma uurimuses välja, et oluline on leida täpselt nii palju koodi, et saada piisavalt andmeid uurimuse jaoks. Usaldusväärsuse suurendamiseks viidi läbi korduskodeerimine pärast esialgsete koodide leidmist.

Korduskodeerimise tulemusena toodi välja koodi, mis polnud uurimistööle vajalikud. Andmete analüüsimiseks viidi intervjuud planetxt keskkonda, mille põhjal toodi lausetest välja tähenduslikke üksusi. Sellest tulenevalt tekkis koodiraamat (Lisa 3), mis põhines uurimiseesmärgist. Selle abil pani töö autor koodidest kokku alakategooriad, mis vastaksid uurimusküsimustele.

Samuti kasutati kaaskodeerija abi, kes kodeeris ühe intervjuu. Kaaskodeerija poolt tulemuste hindamine ning intervjuude analüüsimine tõstab andmete usaldusväärsust (Laherand, 2008). Kaaskodeerimine toimus QCMap programmi vahendusel. Hiljem arutlesid töö autor ja kaaskodeerija leitud koodide ning tekkinud erimeelsuste üle. Sellest tulenevalt jõuti erimeelsuste suhtes kokkuleppele Alakatekooriateks tekkisid: „pillimängu kasutamise arendamise olulisus koolieelses eas“, „muusikaliste vahendite kasutamise võimalused ja sagedused“, „pillimängu toetavate vahendite kasutamine/mittekasutamine“, „pillimängu toetamine rühma igapäevastes tegevustes“ (Lisa 4).

Tulemused

Rühma- ja muusikaõpetajate hinnangud pillimängu toetavate muusikavahendite kasutamisest õppekasvatustöös koolieelistes lasteasutustes jagati andmeanalüüsi tulemusel tekkinud nelja alakatekooriasse: (a) pillimängu kasutamise arendamise olulisus koolieelses eas, (b) muusikaliste vahendite kasutamise võimalused ja sagedus, (c) pillimängu toetavate vahendite kasutamine/mitte kasutamine, (d) pillimängu toetamine rühma igapäevastes tegevustes. Uurimuse tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa, samuti on lisatud tsitaate tulemuste kinnistamiseks.

Pillimängu kasutamise arendamise olulisus koolieelses eas

Kirjeldades pillimängu kasutamise arendamise olulisust koolieelses eas, ilmnisid uurimuses osalenud rühma- ja muusikaõpetajate poolt mitmed aspektid. Õpetajad tõid välja olulisema: arvestada pillimängu rakendamise erinevate võimalustega, arvestada lapse arengu ja huvidega

ning tegevused pillimängu arendamiseks.

Pillimängu rakendamise erinevad võimalused. Kõik uurimuses osalenud rühmaõpetajad leidsid, et üheks võimaluseks arendada pillimängu kasutamise oskusi, on rakendada õppetöös kehapilli kasutamist. Sekke all mõeldi plaksutamist, põlvepatse ja nipse. Neli õpetajat kuuest leidsid, et rütmipillide kasutamine on samuti oluline pillimängu kasutamise arendamise. Üks rühmaõpetaja pidas oluliseks lõimida pillimängu ka erinevate valdkondadega, näitena tõi välja matemaatikavaldkonna. Sellest tulenevalt leidis üks muusikaõpetaja, kes lastega palju looduses viibis, et looduslike vahendite kasutamine on pillimängu kasutamise arendamisel samuti oluline. Nimetati ka visuaalsete vahendite kasutamise olulisust, milleks võivad olla pildid ja sümbolid.

Ja siis võib kasutada veel visuaalseid vahendeid. Näiteks pildimaterjale ja kasutades sümboleid. Ja tegelt läbi selle mina õpetangi juba nagu neid rütmi, silpe täielikult "ta" ja "ti"-tid neile hästi kiiresti nad selle omandavad /.../ (Leida)

Tegevused pillimängu arendamiseks. Selleks, et pillimängu kasutamist arendada, toodi välja erinevaid tegevusi. Pooled uurimuses osalenud õpetajatest pidasid heaks pillimängu arendamise tegevuseks liisusalmide õppimist. Samuti toodi välja ka tantsude õppimine. Muusika kuulamine tegevustes on nelja õpetaja arvates oluline pillimängu arendamiseks. Kaks rühmaõpetajat, kes lastega tihti looduses viibivad, toovad välja, et looduslike helide kuulamine on hea tegevus pillimängu kasutamise arendamiseks. Looduslike helide all mõeldi linnulaulu, lehesahinat, kivide ja puidu toksimist. Samas kaks muusikaõpetajat leiavad, et kõige alus on pillidega tutvumine, mille abil areneb lapse fantaasia.

Et ütleme nii, et hästi oluline on kogu see pillide tutvustamine, sest mõni laps ei ole väga ju varasemalt üldse tutvunudki, et pillide tutvustamine, see, mis kõlasid need pillid teevad eksju, see, et ta seda kindlasti proovib, et samamoodi, mida varem sellega alustada, seda parem ju, sest kohe ei võta ju mingisuguseid keerulisi meloodiapille või midagi sellist, et nagu algselt ikkagi rütmipillid /.../ (Urve)

Lapse arengu ja huvidega arvestamine. Pillimängu kasutamise arendamisel on oluline arvestada lapse arengu ja huvidega. Kuna pillimäng on muusika üheks osaks, siis sellest tulenevalt peavad kõik uurimuses osalenud õpetajad muusikat lapse arengus oluliseks. Üks õpetaja tõi välja, et see aitab kaasa emotsionaalsele ja keelelisele arengule. Sellest tulenevalt tõid kaks õpetajat välja, et muusikaga tuleb tegeleda juba enne lapse sündi, näiteks ema laulab veel sündimata lapsele. Samuti kahe rühmaõpetaja hinnangutest selgus, et pillimängu

kasutamise arendamist tuleb alustada varajasest east. Üks muusikaõpetaja tõi välja, et mängu kaasamise abil on võimalik pillimängu kasutamist arendada.

/.../ Tegelikult sünnist saati, kui kodus on ju ka võimalik kaasata kõike seda mängulisel teel. (Ella)

Pillimängu kasutamise arendamise kaasa aitamisel on suur roll lisaks õpetajale ka lapsevanemal. Üks rühmaõpetaja tõi välja, et õpetajad peaksid lapsevanemaid teavitama, kui lapsel on olemas pillimänguks vajalikud eeldused.

Ma arvan, et meie ülesanne lasteaias on nagu sellele tähelepanu pöörata. Kui lapsel on näiteks eeldused ja vanem siis ise otsustab, mida ta edasi teeb /.../ (Pille)

Muusikaliste vahendite kasutamise viisid ja sagedus

Õpetajad tõid välja erinevaid vise, kuidas õppe-kasvatustöös muusikalisi vahendeid kasutada. Muusikaõpetajad tõid rohkem välja erinevaid muusikaliste vahendite kasutamise vise kui rühmaõpetajad. Muusikalisi vahendeid kasutatakse laulu ja liikumise saateks. Samuti selgus uurimuses osalenud õpetajate kirjeldustest, kui tihti nad muusikalisi vahendeid kasutavad.

Muusikaliste vahendite kasutamise sagedus. Uurimuses osalenud õpetajad kasutavad vahendeid erinevalt. Kasutamise sagedus oleneb õpetajast endast, samuti teemadest, mida parasjagu õpitakse ning õpetaja fantaasiast. Üks rühmaõpetaja kasutab muusikalisi vahendeid iga kuu, üks muusikaõpetaja kasutab neid kuus mitu korda. Muusikalisi vahendeid kasutatakse vastavalt tunde järgi. Samuti toodi välja, et nende kasutus toimub põhipillidega võrdselt. Üks õpetaja tõi välja, et muusikaliste vahendite kasutamine oleneb ka aastaaegadest.

Oleneb, selles mõttes, et ma jälle võtan vastavalt aastaajale eksju. Et mõni aasta aeg, no ütleme kastanimune kasutame näiteks sügisel on ju noh jah. Süsisestes tundides eks ju. Ka mul on sellised pillid, noh nüüd olid, kui olid munadepühad. Mul olid need üllatusmunad olid pandud erinevaid tangaineid siis sisse /.../ (Urve)

Muusikaliste vahendite kasutamise viisid. Kaks uurimuses osalenud muusikaõpetajat kasutavad muusikalisi vahendeid tegevuse sissejuhatavas osas, kaks rühmaõpetajat aga tegevuse põhiosas ning üks rühmaõpetaja tegevuse lõpus. Kasutamise viiside valik tulenes õpetajatest endist. Peamiseks viisiks, kuidas muusikalisi vahendeid kasutada, on nende lõimimine erinevate valdkondadega. Kolm õpetajat kuuest tõid välja, et nad lõimivad muusikalisi vahendeid matemaatika valdkonnaga. Sellisel viisil saab lastele õpetada loendamist. Veel toodi välja teisi valdkondi, millega muusikaliste vahendite kasutamist saab lõimida: keel ja kõne, mina ja keskkond ning kunst.

Kui ma mõtlen tundi. No kui ma võtan näiteks joonistamise. Siis seal näiteks oleme, ma olen tavaliselt teinud ka jutu ette. Seal tavaliselt tuleb mingi lugu ette ja siis lasen muusikat ja siis lasen joonistada ja niimoodi. Matemaatikas olen näiteks koputamist teinud. Rütme kivikestega, mis näiteks helisid tekitavad, kui sul on mitu kivi käes. Loendamine näiteks, vaata kui sa ühega saad kopsida. Kui sul on kaks kivi, kuidas siis? Kui sul on kolm kivi, kuidas nad siis kõlisevad peos? (Siiri)

Pillimängu toetavate vahendite kasutamine/mitte kasutamine

Kõik uurimuses osalenud rühma-ja muusikaõpetajad kasutavad pillimängu toetavaid vahendeid, seega ei saa tuua välja põhjuseid nende mitte kasutamise kohta. Rühma-ja muusikaõpetajad põhjendavad pillimängu toetavate vahendite kasutamist erinevalt. Sellest tulenevalt on õpetajate põhjendused eraldi välja toodud.

Muusikaõpetajate põhjendused pillimängu toetavate vahendite kasutamisel. Kolm uurimuses osalenud muusikaõpetajat ei toonud välja ühiseid aspekte. Üks muusikaõpetaja kasutab enamasti pillimängu toetavate vahenditena looduslikke vahendeid, milleks on kastanimunad ja kivid. Samas teine muusikaõpetaja põhjendab pillimängu toetavate vahendite kasutamist kehapillide abil ning lisab, et pillimängu toetavate vahendite kasutamine sõltub õpetaja fantaasiast.

No see on kõik kinni tegelt lapse, selles õpetaja fantaasias eks ju, noh. Aga minu meelest elu nagu sunnib ise tegema, et tegelikult kui sa teed hästi huvitavaid asju, siis ei jää kunagi sul neid distsipliiniprobleeme /.../ (Leida)

Uurimusest selgub, et muusikaõpetaja põhjendab pillimängu toetavate vahendite kasutamist ka distsipliiniprobleemide ära hoidmisel.

Rühmaõpetajate põhjendused pillimängu toetavate vahendite kasutamisel. Üks rühmaõpetaja tõi välja, et pillimängu toetavate vahendite kasutamiseks võiks korraldada lahtisi tunde, et julgustada õpetajaid neid kasutama. Samas leidis ka teine rühmaõpetaja, et pillimängu toetavate vahendite kasutamiseks võiks eelnevalt käia koolitusel.

No võibolla vaadata mõnda tegevust või siis viia ennast kurssi selle valdkonnaga natukene, tekiks mõtteid. Et jah, võibolla vaadata mõnda tegevust, käia koolitusel. Seal saab kindlasti mõtteid. Et see on igaljuhul selline vahva asi. Muidugi, ta on keeruline ka natukene, sellesõttes, et see võib lihtsalt minna, et seda peab ohjama rohkem kui mõnda muud tegevust. (Pille)

Kaks rühmaõpetajat põhjendasid pillimängu toetavate vahendite kasutamist ise nende valmistamisega, mille tulemusena saab koos lastega neid valmistada ja edaspidi kasutada. Näidetena toodi välja erinevaid rütmipille: kõristid ja kastanjetid. Üks rühmaõpetaja tõi välja,

et pillimängu toetavate vahendite kasutamine nõuab head organiseerimist ja sellest tulenevalt põhjendab ka tema nende kasutamist aja leidmisega.

Pillimängu toetamine rühma igapäevastes tegevustes

Rühma-ja muusikaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes olid erinevad. Sellest tulenevalt oli oluline rühma-ja muusikaõpetajate hinnangud eraldi välja tuua. Rühmaõpetajate omavahelised hinnangud olid erinevad, sama selgus ka muusikaõpetajate seas.

Muusikaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes.

Kolmest muusikaõpetajast kaks leidsid, et on positiivne, kui rühmaõpetaja õpetab rühma igapäevastes tegevustes pillimängu. Üks õpetaja leidis, et sellest tulenevalt saab rühmaõpetaja toetada muusikaõpetaja poolt välja pakutud ideid.

/.../ kuidas seda öelda, ütlen, et kui ta kasutab muusikatunni kõrvalt, siis see on toetav.

Ülteme, et kui ei olegi muusikatundi ja õpetaja kasutab, see on jälle uute teadmiste saamine ja kogemuste saamine, et see on ikka igati parem. (Ella)

Kolmest muusikaõpetajast üks õpetaja leidis, et pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes peab kaasa aitama siiski muusikaõpetaja ning rühmaõpetaja saab seda toetada osaliselt. Üks muusikaõpetaja tõi välja, et tema arvates peaks pillimängu õpetama siiski ainult muusikaõpetaja.

Et kui on ikkagi majas olemas liikumisõpetaja, muusikaõpetaja ja see lõimimine, et tohutu palju see arendab lapsi, et noh kvaliteet kindlasti langeb kui see üks peab siin hakkama, ta lihtsalt ei jõua /.../ Et mina teen seda muusikat praegu nii põhjalikult siin eks ju, et ma lihtsalt kujutan ette, et võibolla ta pole lihtsalt ainult korra nädalas mingi triangliga seal midagi tegemas /.../ (Leida)

Rühmaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes. Kolmest rühmaõpetajast kaks tõi välja, et nende hinnang on positiivne, kui lisaks muusikaõpetajatele lõimiksid pillimängu rühma igapäevastes tegevustes ka rühmaõpetajad. Üks rühmaõpetaja leidis, et rühmaõpetajatel puudub vastav koolitus ja sellest tulenevalt on rühmaõpetajal pillimängu pigem kergem toetada kui seda ise läbi viia ning rühmaõpetaja peaks pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes kaas aitama siiski muusikaõpetaja.

Ega ta halb ei ole. Aga ma eeldaksin ikka, et muusikaõpetaja, et ikkagi tema /.../ (Siiri)

No kuna meil on muusikaõpetaja, võibolla tema peaks natuke tutvustama ja näitama rohkem

neid, kus mis pille võiks nagu igapäeva rühma tuua, et võibolla mõni tõesti, mida ta ei tahaks.
(Juta)

Uurimusest selgub, et rühmaõpetaja arvates peab pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes kaasa aitama muusikaõpetaja ja rühmaõpetaja koos.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada välja, milliseid pillimängu toetavaid muusikavahendeid Viljandi maakonna rühma- ja muusikaõpetajad õppekasvatustöös kasutavad. Arutelus keskendutakse saadud uurimustöö tulemustest välja kujunenud olulisematele aspektidele, mida toetavad varasemad uurimused.

Uurimuses küsiti õpetajatelt olulisi aspekte pillimängu kasutamise arendamisel ja sellest tulenevalt toodi välja lapse arenguga arvestamise. Kooskõlas RÕK'iga (2011), lähtuvad koolieelsed lasteasutused ühest põhimõttest, milleks on arvestada lapsega ja tema arenguga. See näitab, et intervjueeritavad õpetajad juhinduvad tööd tehes õppekavast ning peavad lapse arengut oluliseks.

Ka tulemustest selgus, et õpetajad hindavad lastevanemate ja õpetajate omavahelist koostööd. Kui lapsel on pillimänguks vajalikud eeldused olemas, siis rühmaõpetaja peaks lapsevanemat teavitama, et lapsevanem saaks oma last selles arengus toetada. Siin kohal on täiskasvanu toetus oluline, eriti lapse arengus, sest varases eas on lapse areng väga kiire ning seetõttu on lapse arengut võimalik mõjutada ja suunata (Veisson, 2005). Uurimuses osalenud õpetajad tõid välja samuti varajase ea olulisuse. Kui lapsed on saanud varakult kogemuse pillimänguga, siis on tõenäosus üsna suur, et vanemas eas hakkab laps mõnda pilli mängima (Fitzpatrick, 2006, viidatud Elpus, 2013 j). Sellest võib järeldada, et varajane iga on pillimängu õppimise juures oluline, sest laps omandab lihtsamalt õpitut ning jätab paremini meelde. Veel tõid õpetajad välja, et pillimänguks vajalikke okusi on vaja arendama hakata juba siis, kui laps pole veel sündinudki. On suur tõenäosus, et pidevalt muusika sees kasvav laps võtab seda enesest mõistetavalt ning kasutab seda mingil moel.

Muusika kasutamine mõjub positiivselt terviklikule arengule, sealhulgas ka sotsiaalsele ja emotsionaalsele arengule ning heaolule (Baker, Mackinlay, 2006; Young, Street, & Davies, 2007, viidatud, Yim, & Ebbeck, 2011 j). Ka uurimuses osalenud rühma- ja muusikaõpetajad tõid välja muusika kasutamise mõju emotsionaalsele arengule ja muusikaliste põhivõimete tekkimisele, mida õpetajad oluliseks peavad. Sellest tulenevalt on võimalik arendada muusikalisi põhivõimeid. Muusikaliste põhivõimete all mõeldakse rütmitunnet, helilaadi taju,

muusikalisi kuuldekujutlusi ja muusikalist mälu (Palkman, 2012). Näiteks muusika saab aidata last keelelise arengu juures (Päts, 2010). Ka uurimuses tuli see välja. Pillimäng on seotud rütmiga, mis tähendab, et rütmiminetusi (näiteks “ta ja “ti-ti”) tuleb välja öeda ja sellest tulenevalt arendab see keelelisi oskusi.

Muusikas on olulisel kohal laulmine ja pillimäng, sest nende kaudu on võimalik kogeda (Allsup, 2010, viidatud Silverman, Davis, & Elliott, 2013 j). Õpetajad, keda uurimuse jaoks küsitleti, tõid samuti välja, et nad väärtustavad pillimängu kasutamisel seda, et laps saaks kogemuse, õpiks tundma helisid, mida pill tekitab ning uusi rütme. Need rütmivormid, mida pillimäng tekitab, võib anda lapsele isegi tahte mõnda muusikainstrumenti päriselt õppima hakata (Pullerits, 2009).

Muusikainstrumenti ja füüsilist arengut toetavaks vahendiks on kehapill, mis annab lapsele võimaluse tekitada erinevaid hääli, näiteks plaksutamise, nipsutamise jm saatel (Muldma, & Kiilu, 2008). Ka uurimuses osalenud rühma- ja muusikaõpetajad tõid välja kehapilli kasutamise olulisuse pillimängu kasutamise arendamisel. Bakalaureusetöö autori arvates võiks olla lapse esimeseks pilliks enda keha, sest lastele tuleb õpetada, et alati ei pea olema pillimänguks ese, vaid selleks võib olla laps ise. Kehapilli abil õpib laps tundma ka oma erinevaid kehaosi, mille abil arendab laps meetrumi tunnetust (Urbel 2011).

Muusikaliste vahendite all võime mõelda looduslikke- ja tehisklikke vahendeid, interaktiivseid vahendeid, kehapilli, isetehtavaid vahendeid, oma häält ja muud sellist (Benner, & Strand, 2013). Lisaks kehapillidele, toodi uurimuses välja looduslikke vahendeid. Selleks, et pillimängu arendada, on võimalik mängida pillidel, mida on lapsed ise meisterdanud (Muldma, 2008). Ka rühma- ja muusikaõpetajad leidsid, et isetehtud vahendeid on võimalik lastega koos teha ning hiljem muusikainstrumentina kasutada. Selliste vahendite kasutamine oli õpetajate jaoks oluline. Isetehtud vahendite kõrval mainiti ka visuaalsete vahendite kasutamist, kuid ainult osaliselt. Näiteks interaktiivsete vahendite kasutamist ei mainitud ning sellest võib järeldada, et õpetajatel puudub selliste vahendite kasutamise võimalus või oskus.

Bakalaureusetöös uuriti, mis on õpetajate jaoks olulised pillimängu kasutamise arendamisel koolieelses eas. Selleks, et loovust arendada on vaja fantaasia olemasolu (Tõhk, 2010). Sellest tulenevalt tuli ka uurimuses välja, et õpetaja jaoks üheks oluliseks aspektiks on fantaasia olemasolu ja selle arendamine läbi pillide tutvustamise. Õpetajad pidid seda oluliseks lapse arengu juures, kuid ei toonud kordagi välja, et ka õpetaja ise peaks olema loominguline. Pillimängu alustatakse instrumendi tutvustamisega. Pilliga tutvumine tähendab, et laps on alustanud selle õppimist (Suzuki, 2001, viidatud Pullerits, 2005 j). Sellest võib järeldada, et

õpetaja, kes lapsele uut pilli tutvustab, peab olema sellega ise eelnevalt tuttav. Uurimuses osalenud õpetajad ei osanud mitmeid kordi öelda välja pillide õigeid nimetusi. Töö autor leiab, et sellele tuleks pöörata tähelepanu.

Lisaks pillidele toodi välja muusika kuulamine, mis on õpetajate arvates üheks tegevuseks pillimängu arendamisel. Pillidega tutvumine kuulub samuti osaliselt muusika kuulamise alla. Muusikaõpetuse juures on eriti olulised laulmine, pillimäng, liikumine, muusika loomine ja selle kuulamine, mis aitavad õppe-ja kasvatustegevuses olla muusikaga emotsionaalselt ja aktiivselt tegevuses (Cooper, 2011).

Muusikat tuleb siduda teiste õppekava valdkondadega, sest selle abil kasvab muusika väärtus (Wendell, 2013). Uurimuses selgus, et rühma- ja muusikaõpetajad lõimivad pillimängu teiste õppetegevuste valdkondadega. Näidetena toodi välja matemaatika, keele ja kõne, mina ja keskkonna, liikumise ning kunstivaldkonna. Kunsti puhul küll toodi välja muusika saatel joonistamise aga instrumentide abil muusikat luuaksegi. Kuigi toodi välja üksikuid näiteid pillimängu ja õppetegevuste valdkondade lõimimisest, väitsid uurimuses osalenud õpetajad, et lõimivad pillimängu kõikide õppetegevuste valdkondadega.

Muusikaga seotud tegevusi tuleb omavahel siduda ja muusikat omakorda teiste õppe-ja kasvatustegevuste valdkondadega lõimida (RÕK, 2011). Bakalaureusetöö autor leiab, et pillimängu kasutamine teiste valdkondadega muudab õppimise mängulisemaks. Koolieelses lasteasutuses on oluline õppida läbi mängu. Lõimides pillimängu teiste valdkondadega, mitmekesistab see koolieelses lasteasutustes õppimist ning samuti õppetegevuse valdkonnad koos pillimänguga on üksteisele täienduseks ning täidavad eesmärgi, milleks on motoorika-, mälu-, kognitiivse-, sotsiaalsete oskuste arengu toetamine ja samuti lapse huvi ja kiindumusue toetamine muusika vastu (Muldma, 2008). Ka uurimuses osalenud õpetajad tõid selle välja.

Kui õpetajatelt küsiti, kuidas ja kui tihti nad muusikalisi vahendeid kasutavad, siis toodi välja mitmeid vastuseid. Varasematest uurimusest (Pullerits, 2009), tuuakse välja, et pillidel mängimine ja selle oskuste arendamine sõltub sellest, kui palju muusikainstrumente on koolieelses lasteasutuses ja õpetajast endast, muusikainstrumentide kasutussagedusest ning pillide kättesaadavusest lastele.

Käesoleva uurimistöö üheks peamiseks tulemuseks olid õpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes. Tulemustest selgus, et need rühmaõpetajad, kes ei tundund ennast piisavalt pädevana pillimängu õpetama, hindasid seda siiski positiivselt, kui lisaks muusikaõpetajatele õpetaksid pillimängu ka rühmaõpetajad. Seda toetavad ka varasemad uurimused (Denac, 2007), kus need rühmaõpetajad, kel on huvi laulmise, muusika kuulamise ja pillimängu vastu, tekitavad ka nende poolt õpetavates lastes sama huvi.

Rühmaõpetajate arvamus pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes tulenes isiklikust kogemusest pillimänguga.

Veel töid õpetajad välja, et rühma-ja muusikaõpetajad peaksid tegema omavahel koostööd ning üksteist lastele pillimängu õpetamisel toetama. Ka Muldma ja Kiilu (2008) uurimus kinnitab, et oluline on teha eelnevalt mainitud muusikavaldkonnas tööd nii, et lapsel tekiks võimalus areneda võimalikult mitmekülgseks. Näiteks tutvustab muusikaõpetaja lastele uut pilli, millest tulenevalt proovivad lapsed koos rühmaõpetajaga seda ise valmistada. Seejärel õpetavad rühma-ja muusikaõpetaja isetehtud pilli mängima ja lõimivad pillimängu erinevatesse tegevustesse.

Eelnevalt mainitule põhinedes saab öelda, et kõik uurimuses osalenud õpetajad kasutavad muusikalisi vahendeid ning nende kasutamise sagedus sõltub nende kättesaadavusest ja õpetajatest endast. See tähendab, et õpetajate pillimängu kasutussagedus on erinev. Pillimängu tihe kasutamine suurendab ka laste omavahelist suhtlust, koostööd ja huvi. Õpetajate jaoks on oluline asendada pillimängu neid toetavate muusikavahenditega ja põhinedes töö eesmärgile, kasutavad õpetajad peamiselt kehapilli, looduslikest vahenditest tehtavaid muusikainstrumente.

Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus

Käesoleva uurimistöö kitsaskohaks tuuakse välja väike valim. Kuna uurimusse kaasati Viljandi maakonna koolieelsed lasteasutused, siis sellest tulenevalt oleks võinud eelnevalt mainitud maakonna lasteaedades rohkem kaasata. Suurema intervjueeritavate arvu korral ja ka teiste piirkondade rühma-ja muusikaõpetajate arvamuste abil oleks saanud suurendada töö usaldusväärsust. Edaspidi ja käesolevast uurimistööst lähtudes, võiks uurida õpetajatelt spetsiifilisemalt, millised on need vahendid, mida nad õppe-kasvatustöös kasutavad ning kuidas või mil moel õpetajad neid valmistavad. Selle abil on võimalik välja tuua konkreetseid näiteid pillimängu toetavatest muusikavahenditest.

Bakalaureusetöö autorile teadaolevalt ei ole antud teemat varem uuritud ja sellest tulenevalt on töö praktiliseks väärtuseks ülevaade pillimängu toetavate muusikavahendite olemusest ja vajalikkusest koolieelsetes lasteasutustes. Edaspidi on võimalus käesoleva töö abil saadud uurimuste põhjal planeerida täiendkoolitusi õpetajatele, mis omakorda julgustaksid neid kasutama õppe-kasvatustöös pillimängu toetavaid muusikavahendeid.

Tänuõnad

Täna kõiki kuute rühma-ja muusikaõpetajat, kes leidsid aega ja olid nõus osalema uurimuses. Samuti täna kaaskodeerijat, kes kodeeris mu ühte intervjuud ning arutles saadud tulemuste üle. Tänuõnad Marju Järvpõld'le, kelle abil alustasin töö kirjutamist ning sain konsultatsiooni.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

..... (allkiri ja kuupäev)

Kasutatud kirjandus

- Bainger, L. (2010). A music collaboration with early childhood teachers. *Australian Journal of Music Education*, 2, 17-27.
- Baker, F., & Mackinlay, E. (2006). Sing soothe and sleep: A lullaby education programme for first-time mothers. *British Journal of Music Education*, 23(2), 147-160.
- Benner, B., & Strand, K. (2013). A Case Study of Teaching Musical Expression to Young Performers. *Journal of Research in Music Education*, 61(1), 80-96.
- Blythe, S. (2000). Liikumise ja muusika tähtsusest õppimisel. *Kooruke ja Iva*, 1, 5-10.
- Cooper, S. (2011). General Music and Early Childhood: Embracing a Variety of Opportunities. *General Music Today*, 24(2), 1-2.
- Darrow, A-A. (2014). Promoting Social and Emotional Growth of Students with Disabilities. *General Music Today*, 28(1), 29-32.
- Denac, O. (2007). A Case Study of Preschool Children's Musical Interests at Home and at School. *Early Childhood Education Journal*, 35, 439-444.
- Ehrlin, A., & Wallerstedt, C. (2014). Preschool teachers' skills in teaching music: two steps forward one step back. *Early Child Development and Care*, 184(12), 1800-1811.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Elpus, K. (2013). Is It the Music or Is It Selection Bias? A Nationwide Analysis of Music and Non-Music Students' SAT Scores. *Journal of Research in Music Education*, 61(2), 175-194.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
- Izumi-Taylor, S., Morris, V., Meredith, C., & Hicks, C. (2012). Music and movement for young children's healthy development. *Dimensions of Early Childhood*, 40(2), 33-40.
- Kala, H. (2009). Uuendatud riiklik õppekava. E. Kulderknup (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 5- 15). Tartu: Studium.
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrikk.
- Leu, J. (2008). Early Childhood Music Education in Taiwan: An Ecological Systems Perspective. *Arts Education Policy*, 17-26.
- Muldma, M., & Kiilu, K. (2008). Valdkond "Muusikaõpetus". E. Kulderknup (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 91-107). Tartu: Studium.
- Muldma, M. (2008). Muusikaline kasvatus. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 256-269). Tartu: TÜ Kirjastus.

- Nadeem, S., Rafique, G., Khowaja, L., & Yameen, A. (2014). Assessing Home Environment for Early Child Development in Pakistan. *Child Care in Practice*, 20(2), 194-206.
- Nugis, E. (2011). Tegevusi lasteaia muusikatundi. K. Vahar (Toim), *Liikumis- ja muusikategevused lasteaias* (lk 22-52). Tallinn: TEA Kirjastus.
- Owens, A., & Barber, K. (2014). Õppimine draama kaudu. L. Lilles-Heinsaar (Toim), *Draamakompass. Protsessdraama käsiraamat* (lk 9-20). Tallinn: Eesti Kultuurikapital.
- Palkman, J. (2012). *16.-19aastaste gümnaasiumiõpilaste arusaamu musikaalsusest*. Publitseerimata magistritöö. Tallinna Ülikool.
- Peterson, T. (2008). Koolieelse lasteasutuse õppe-ja kasvatustegevuse korraldamine. E. Kulderknup (Toim), *Õppe-ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 16-27). Tartu: Studium.
- Pullerits, M. (2005). Laps ja muusika. L. Kivi, H. Sarapuu (Toim), *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 213-226). Tartu: Atlex.
- Pullerits, M. (2009). Laps kasvab muusikaga. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 79- 90). Tartu: Atlex.
- Päts, R. (2010). *Muusikaline kasvatus üldhariduskoolis*. (2. trükk). Tallinn: Koolibri.
- Rickard, N., Vasquez, J., Murphy, F., Gill, A., & Toukhasti, S. (2010). Benefits of a classroom based instrumental music program on verbal memory of primary school children: a longitudinal study. *Music Education*, 1, 36-47.
- Sein, M., & Roost, I. (2006). *Pilliraamat*. Tallinn: Ajakirjade Kirjastus.
- Silverman, M., Davis, S. A., & Elliott, D. J. (2013). Praxial music education: A critical analysis of critical commentaries. *International Journal of Music Education* 0(0), 1-17.
- Sinkkonen, J. (2011). Mäng ja loovus kuuluvad inimloomusesse. J. Sinkkonen. *Mida on lapsel kasvamiseks vaja* (lk 157-200). Tallinn: Varrak.
- Tuhkanen, K. (2011). *Leidlik muusika. Tegevuste integreerimine muusikaõpetuses*. Tallinn: TEA Kirjastus.
- Tulvise, T. (2008). Kõne areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 39-52). Tartu: TÜ Kirjastus.
- Tõhk, M. (2010). *Metstõtsi rajad*. Tallinn: Eesti Ajalehed.
- Veisson, M. (2005). Erivajadustega ja andekad lapsed. L. Kivi, & H. Sarapuu (Toim), *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 96-110). Tartu: Atlex.
- Veisson, M. (2009). Lapse areng ja seda toetav keskkond. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 5-29). Tartu: Atlex.
- Wendell, H. (2013). A Reggio-Inspired Music Atelier: Opening the Door Between Visual Arts and Music. *Early Childhood Education Journal*, 287-294.

- Whitcomb, R. (2010). Rhythmic Characteristics of Improvisational Drumming Among Preschool Children. *Research & issues in music education*, 8(1), 1-9.
- Yim, H., & Ebbeck, M. (2011). Early childhood teachers' professional development in music: A cross-cultural study. *Australasian Journal of Early Childhood*, 36(3), 74-81.
- Yim, H., Boo, Y., & Ebbeck., M. (2014). A Study of Children's Musical Preference: A Data Mining Approach. *Australasian Journal of Early Childhood*, 39(2), 21-34.
- Eesti Statistika. (2011). *Üle poole alla 7-aastastest käib lasteaia või -sõimes*. Külastatud aadressil <http://www.stat.ee/49269/?highlight=lasteaed>.
- Lass, K., & Joost, K. (2010). Liikumine ja muusika. *Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine*. Külastatud aadressil <http://hev.edu.ee/?id=123>.
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv>.
- Urbel, L. (2011). *Pillimängust muusikatunnis*. Külastatud aadressil http://www.oppekava.ee/index.php/Pillimängust_muusikatunnis.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1.

Lisa 1. Intervjuu kava.

Sissejuhatav osa:

Tere, minu nimi Egle Sild. Käesolev intervjuu toimub bakalaureusetöö raames, mille teema on „Pillimängu toetavad vahendid õppe-kasvatustöös Viljandi maakonna koolieelsetes lasteasutustes rühma- ja muusikaõpetajate hinnangute põhjal“. Minule teadaolevalt ei ole sellist teemat varem uuritud. Sellest tulenevalt on oluline Teie hinnang, milliseid pillimängu toetavaid muusikavahendeid Teie õppe-kasvatustöös kasutate. Leides teie abil uurimisprobleemile vastuse, on võimalik planeerida edaspidi täienduskoolitusi, mis omakorda julgustaksid õpetajaid kasutama pillimängu toetavaid vahendeid.

Planeeritav intervjuu aeg on üks tund ning intervjuueerimisel kasutan Teie eelneval nõusolekul diktofoni. Teile tagatakse anonüümsus, see tähendab, et Teie nime ei seostata tulemustega, need esitatakse üldistatud kujul. Peale intervjuu transkribeerimist saate soovi korral salvestatut lugeda ja vajadusel teha täiendusi oma ütluste kohta.

Enne kui alustame, kas Teil on intervjuu kohta küsimusi.

Teen intervjuu ajal vajadusel mõningaid märkmeid enda jaoks. Kui te olete valmis, siis ma alustan.

Sissejuhatavad küsimused

1. Kui kaua olete töötanud õpetajana?
2. Mis Teile teie töö tegemise juures meeldib? Põhjendage.
3. Millised olid Teie suhted muusikaga lapsepõlves, (enne kooliiga?) Põhjendage.
(Kui suur osa oli muusikal Teie lapsepõlves?)
4. Kui palju see mõjutas edaspidist suhet muusikaga? (Kas üldse mõjutas?)
5. Milline on olnud Teie enda seos pillimänguga?

(Te mainisite pillimängu/laulmist. Mis pilli Te mängite/mängisite? Kuidas meeldis?)

6. Millised on Teie suhted muusikaga praegu? Põhjendage.
7. Kas olete muusikaga praegu rohkem seotud kui lapsepõlves?

Mida peavad õpetajad oluliseks pillimängu kasutamise arendamisel koolieelses eas?

Mõtleme Teie igapäevase töö peale. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on seitse valdkonda, millest üks on muusikavaldkond.

1. Kui oluliseks Teie hindate muusika osa inimese, eriti lapse arengus? Põhjendage.
2. Mis Te arvate, kelle ülesandeks on muusikavaldkonna arendamine? Põhjendage.

(Kas ainult muusikaõpetajate või ka rühmaõpetajate? Palun põhjendage.)

Muusikavaldkond jaguneb neljaks erinevaks osaks, millest üheks on pillimäng. Pillimängu sõnastatakse kui tegevust, mis köidab lapsi ja annab võimaluse instrumendi abil ennast väljendada. Muusikainstrumente, mida muusikaõpetajad ja rühmaõpetajad koolieelses lasteasutuses kasutavad, on võimalus asendada muude vahenditega. Muusikaliste vahendite all võime mõelda looduslikke- ja tehisklikke vahendeid, interaktiivseid vahendeid, kehapilli, isetehtavaid vahendeid jm.

3. Mida tähendab Teie jaoks pillimäng koolieelses lasteasutuses?
4. Mis vanusest alates peaks Teie arvates pillimänguks vajalikke oskusi arendama?
(Kes seda tegema peaks? /Kelle ülesanne seda teha on?)
5. Mis Te arvate, kuidas peaks arendama pillimänguks vajalikke oskusi koolieelses lasteasutuses? Selgitage.

Kuidas ja millal õpetajad muusikalisi vahendeid kasutavad?

Lähme nüüd konkreetsemaks.

1. Milliseid muusikaga seonduvaid tegevusi oma töös kasutate? Palun täpsustage.
2. Kuidas ja kus kasutate pillimängu või pillimängule sarnaseid tegevusi? Palun täpsustage.
3. Milliste valdkondadega olete lõiminud pillimängu?
(Te ütlesite, et ei ole pillimängu teiste valdkondadega lõiminud. Mis põhjusel?
Põhjendage.)
4. Millises tegevuse osas Te kasutate/võiks Teie hinnangul kasutada pillimängu või neid toetavaid vahendeid?
(Mis põhjusel Te muusikalisi vahendeid tegevustes kasutanud ei ole? Kui Te kujutaksite ette, et Te seda siiski teeksite, siis millises tegevuse osas? Kuidas? Palun selgitage.)

Kuidas rühma- ja muusikaõpetajad põhjendavad pillimängu toetavate vahendite kasutamist/mittekasutamist?

1. Kas Te kasutate pillimängu toetavaid vahendeid? Kui tihti Te toetavaid vahendeid kasutate?
(Te ütlesite, et Te ei kasuta pillimängu toetavaid vahendeid. Mis põhjusel?)
2. Mis põhjusel peate oluliseks pillimängu asendada seda toetavate vahenditega?
3. Mida saaks õpetaja teha, et pillimänguga seotud vahendeid rohkem kasutatakse?

4. Kui Te ise valmistaksite toetavaid vahendeid, siis mida kasutaksite?
(Kas valmistaksite koos lastega?)
5. Kuidas Teie arvates lastele pillimäng ja sellel tegutsemine neid asendavate vahenditega meeldib?

Mille poolest erinevad rühma-ja muusikaõpetajate hinnangud pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes?

1. Kes peaks Teie arvates pillimängu toetamisele rühma igapäevastes tegevustes kaasa aitama? (Miks Te nii arvate?)
2. Kuidas suhtute sellesse, et lisaks muusikaõpetajale lõimiks erinevaid muusikalisi tegevusi õppetöösse ka rühmaõpetaja? Palun selgitage.
3. Mida arvate sellest, kui rühmaõpetajad kasutaksid rühma igapäevastes tegevustes pillimängu ja neid toetavaid vahendeid?
(Te ütlesite, et see oleks hea/halb. Palun põhjendage.)

Küsin uurimuse jaoks mõne mittemuusikat puudutava küsimuse. Palun vastake:
Taustinformatsioon:

- ☐ haridus (Milline on Teie haridus?)
- ☐ amet

Aitäh, et leidsite aega kohtuda ja vastata minu küsimustele. Kui Teil tekkis mingeid küsimusi või tahate midagi lisada, siis võite seda teha. Teie vastused ja arvamused olid mulle olulised.

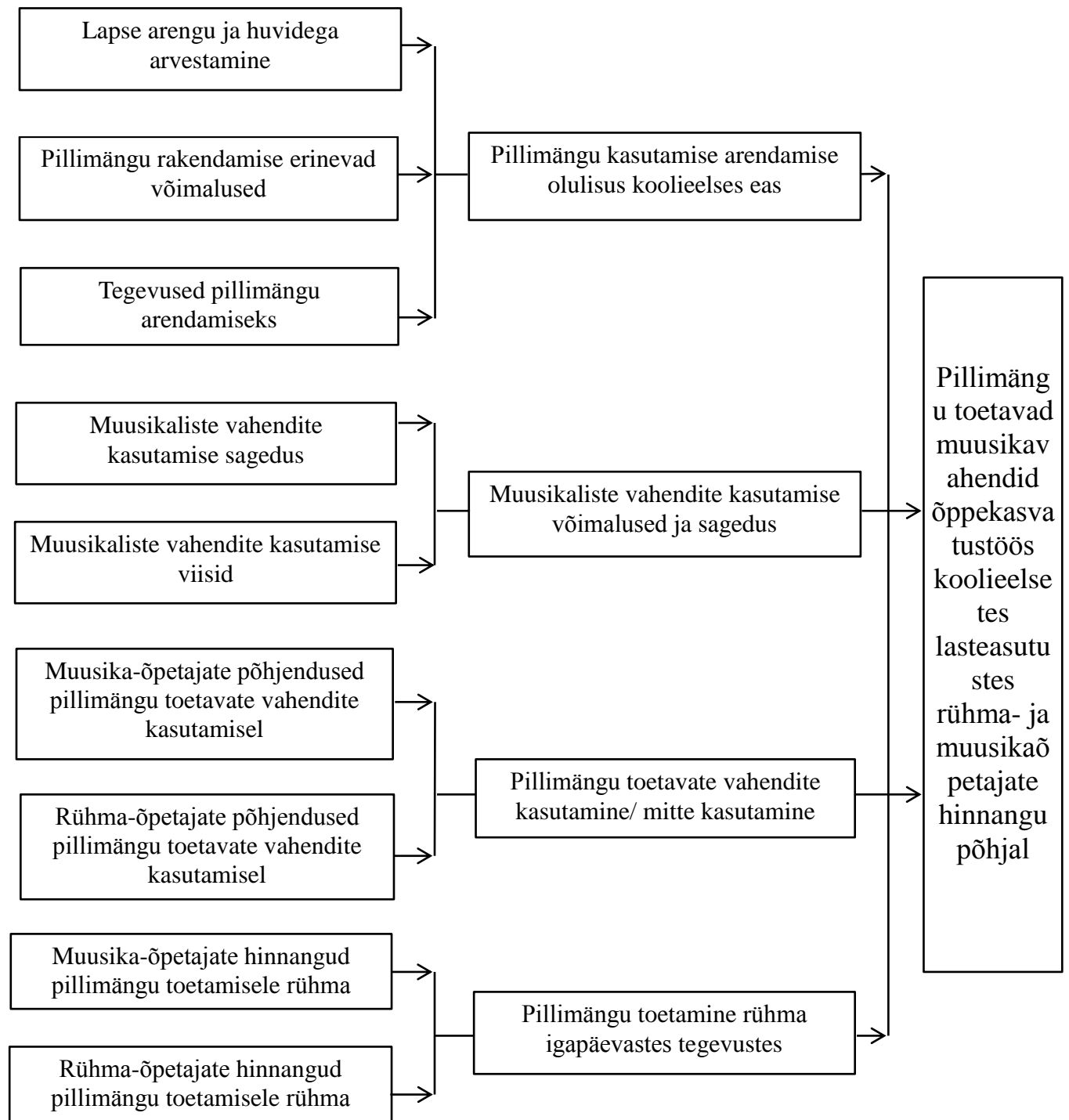
Lisa 2. Väljavõtte uurijapäevikust.

	/../
17.03.16	Täna oli planeeritud kaks intervjuud samas lasteaias. Kell 13.00 algas ühes esimene intervjuu. Enne alustamist tahtis õpetaja teada kui kaua intervjuuga aega läheb. Sellest tulenevalt läksin veidi pabinasse ning intervjuu ajal ei palunud ma tal eriti oma vastuseid täiendada. Intervjuu tuli lühike, kuid loodan, et saan vajalikud vastused kätte. Teine intervjuu, mis toimus tund aega hiljem, kulges paremini ning õpetaja ei kiirustanud mind takka. Ta ise lindistas ka intervjuud, sest järgmisel aastal teeb ülikoolis lõputööd.
	/../
03.04.16	Täna transkribeerisin esimesena läbiviidud intervjuud. Olin selle teadlikult viimaseks jätnud, sest tegemist on siiani ajaliselt kõige pikema intervjuuga. Kavatsen lisaks transkribeerimisele kirjutada metoodika peatükki. /../ Saatsin metoodika peatüki esialgse versiooni kaasjuhendajale üle vaatamiseks. Tuleb teha parandusi.
	/../
12.04.16	Transkribeerisin umbes kaks tundi. Saatsin ka intervjuueeritavale. Kas intervjuud on vaja veel transkribeerida. Olen mõelnud, kas Voicewalker programmiga oleks see mugavam?
13.04.16	Sain kirja juhendajalt, et mu osad intervjuud on liiga lühikesed. Saatsin talle oma kõik transkriptsioonid. Jään vastust ootama, mis saab..
	/../
19.04.16	Kohtusin juhendajaga. Lisaintervjuusid ma tegema ei pea, mis andis mulle suure kergenduse. Juhendaja andis juhiseid, kuidas QC <i>Amap</i> programmis teha peakategooriaid. Õhtul sain valmis intervjuude kodeerimisega ning nende kategoriseerimise.

Category System

 B1: Luuletuste õppimine (liisusalmid)				
 B2: Tantsude õppimine				
 B3: Õpetajate teavitamine lapsevanemaid				
 B4: Etteasted lasteaia (lavastusmängud)				
 B5: Rütmipillide kasutamine (kõlapulgad, kõristid, trummid)				
 B6: Kaasamine mängu abil				
 B7: Kehapilli kasutamine - plaksutamine, põlvepatsud, nipsud				
 B9: Laste eneseväljendusoskus				
 B10: Lähtumine laste ideedest				
 B11: Muusika kuulamine tegevustes				
 B12: Joonistamine muusika saatel				
 B13: Laste enda huvi				
 B14: Laste varajane iga				
 B15: Pillimängu lõimimine erinevate valdkondadega (matemaatika)				
 B16: Lihtsamast keerulisemaks meetod vastavalt vanusele				
 B17: Laulmine				
 B20: Õpetaja individuaalne töö lapsega (keerulisema pilli partii õppimine)				
 B21: Looduslike helide kuulamine (linnulaul, kivid, puit, lehesahin)				
 B22: Laste eelnevad pillimängu oskused				
 B23: Kõneareng				
 B24: Emotsionaalne külg				
 B25: Enne lapse sünni muusikaga tegelemine (laulmine)				
 B26: Käitumisprobleemide lahendamine rütmipillide abil				
 B27: Õpetaja tegeleb lastega mitmekesiselt				

Lisa 4. Peakategooria moodustumine.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Egle Sild,

(sünnikuupäev: 13.06.1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
„Pillimängu toetavad muusikavahendid õppe-kasvatustöös Viljandi maakonna koolieelsetes
lasteasutustes rühma- ja muusikaõpetajate hinnangute põhjal“

Mille juhendajad on Airi Niilo ja Marvi Remmik

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas
digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas
digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18.05.2016